

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЛУГОВИЙ ВІКТОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 342.9:343.353

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ
ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З КОРУПЦІЄЮ,
ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
Братель Сергій Григорович,
Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри поліцейського права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник
Олійник Олег Вікторович,
Київський національний торговельно-економічний університет,
професор кафедри загальноправових дисциплін

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
Плугатар Тетяна Анатоліївна,
Державний науково-дослідний інститут МВС України,
т.в.о. ученого секретаря секретаріату Вченої ради

Захист відбудеться 26 червня 2019 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії
внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий 24 травня 2019 р.

В.о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

О.В. Тихонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На шляху реалізації проголошеного в Україні стратегічного курсу на європейську інтеграцію, упровадження задекларованих у нормах національного й міжнародного права гарантій охорони прав і свобод людини та громадянина пріоритетними є оптимізація засад функціонування органів і підрозділів Національної поліції, удосконалення правового статусу поліцейських. Важливу роль у цьому відіграють заходи, спрямовані на запобігання вчиненню поліцейськими корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

За ініціатииви Президента й Верховної Ради України у 2014 році було анонсовано курс на кардинальне оновлення правоохоронних органів, передусім реформування системи органів внутрішніх справ з їх трансформацією в сучасний правоохоронний орган європейського зразка – Національну поліцію України. Задекларовані наміри закріплено і в Антикорупційній стратегії держави на 2014–2017 роки¹. Водночас слід констатувати, що наразі в частині мінімізації рівня корупції серед поліцейських реформа поки не досягла бажаних результатів.

Фахівці неодноразово наголошували, що реформування органів внутрішніх справ слід було починати з протидії корупції. Серед першочергових заходів – активізація роботи із запобігання фактам корупції, виявлення та припинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень, що вчиняються поліцейськими.

Попри прийняття останнім часом нормативно-правових актів, у яких визначено окремі засоби й інструменти запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням, питання їх дієвої практичної реалізації, вироблення чітких алгоритмів дій усіх уповноважених осіб у цьому напрямі нині залишаються актуальними. Особливо гостро це питання постає в органах Національної поліції, ураховуючи віднесення їх законодавством до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, що засвідчують 92 % респондентів проведеного опитування.

Статистичні дані підтверджують тенденцію до збільшення кількості виявлених адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, що вчинені поліцейськими: 2016 року – 32, 2017 року – 148, 2018 року – 726².

Згідно з офіційними даними судової статистики, судами притягнуто до адміністративної відповідальності 2013 року – 1,7 тис. осіб, 2014 року – 1,9 тис., 2015 року – 1,8 тис., 2016 року – 1,9 тис., 2017 року – 2,5 тис., 2018 року – 4,1 тис.³

Питання адміністративно-правових засобів запобігання корупції, адміністративно-правового механізму запобігання корупційним та

¹ Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1699-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.

² Адміністративні правопорушення в Україні. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/ppr.htm.

³ Статистичний бюлетень «Адміністративні правопорушення в Україні». URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_ap_bl.htm.

правопорушенням, пов'язаним з корупцією, зокрема тим, що вчиняються поліцейськими, розглядали в різні періоди: С. М. Алфьоров, М. Ю. Бездольний, К. В. Берднікова, О. Г. Боднарчук, С. Г. Братель, В. Д. Гвоздецький, Є. В. Глушко, С. Т. Гончарук, І. Н. Грабець, Д. В. Гудков, Ю. В. Дем'янчук, Ю. М. Дмитрієв, І. А. Дьомін, Д. Г. Заброта, В. А. Завгородній, С. А. Задорожний, Д. І. Йосифович, С. М. Івасенко, А. О. Кладченко, О. В. Клок, Ю. О. Коваленко, С. Ф. Константінов, О. В. Копан, О. В. Кузьменко, С. Ж. Лазаренко, Д. М. Ластович, В. І. Литвиненко, О. П. Мусієнко, О. В. Олійник, О. І. Остапенко, О. Є. Панфілов, А. С. Петрова, Я. Ю. Пилип, В. О. Плиська, Т. А. Плугатар, С. В. Рівчаченко, Р. А. Сербин, С. Г. Стеценко, В. Д. Сущенко, О. В. Ткаченко, Р. М. Тучак, Т. В. Хабарова, К. І. Хромова, С. О. Шатрава, Н. В. Шинкаренко та ін.

Вагомий внесок цих науковців у дослідження зазначеної проблематики є беззаперечним, проте їхні праці об'єктивно обмежувалися попередніми періодами розвитку законодавства й антикорупційної діяльності, спрямовані на розкриття загальних засад адміністративно-правових засобів запобігання корупції в органах публічної адміністрації. В умовах реформування Національної поліції з пріоритетним наближенням до європейських стандартів функціонування правоохоронних органів особливого значення набуває створення оптимального адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. Зазначені обставини зумовили обрання теми дисертації, визначили об'єкт і предмет дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015; Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016; Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р; Плану законодавчого забезпечення реформи в Україні, схваленої постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII; Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р.; Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019-2023 рр., затверджених постановою президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 р. № 30 (п. 3.4.2.5); Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр., затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275; Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр., затверджених рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 грудня 2017 р. (протокол № 28/1). Тему дисертації затверджено на засіданні

Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2016 р. (протокол № 21), уточнено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 30 травня 2018 р. (протокол № 9) та включено до переліку тем дисертаційних досліджень НАПрН України (реєстр. п. 741, 2016 р.).

Мета і задачі дослідження. *Метою* роботи є комплексне розв'язання теоретичних і прикладних проблем адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, на основі аналізу нормативно-правових актів, наукових та історіографічних джерел, узагальнень правозастосовної практики правоохоронних органів в Україні й зарубіжного досвіду.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *задачі*:

- охарактеризувати діяльність із запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, як об'єкт адміністративно-правового дослідження;
- встановити особливості та зміст адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими;
- визначити процес планування заходів щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими;
- визначити порядок проходження спеціальної перевірки як умови набуття правового статусу поліцейського;
- окреслити заходи, спрямовані на дотримання правил етичної поведінки поліцейськими;
- виокремити інші механізми запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими;
- визначити особливості правового та організаційного забезпечення запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, в інших країнах, а також оцінити доцільність імплементації зарубіжного досвіду в Україні;
- розробити науково-практичні рекомендації з удосконалення адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими;
- виокремити основні напрями вдосконалення адміністративної відповідальності як засобу попередження правопорушень, пов'язаних з корупцією, що вчиняються поліцейськими.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у зв'язку з реалізацією адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими.

Методи дослідження. Основою методології дисертації є загальні та спеціальні методи, прийоми наукового пізнання, використання яких обумовлено метою, об'єктом і предметом дослідження. Серед загальнонаукових методів застосовано *діалектичний* та *історичний* – під час розкриття сутності поняття й етапів трансформації адміністративно-правового механізму запобігання

правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими (розділи 1–3); *аксіологічний* – для обґрунтування важливості нормативно-правових актів у діяльності із запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією (підрозділи 1.2, 2.1, 2.3, 3.3); *герменевтики* – у процесі дослідження нормативно-правових актів та інших джерел з їх подальшою інтерпретацією (розділ 1, підрозділи 2.1, 2.3, 3.2); *аналізу та синтезу* – з метою з'ясування змісту адміністративно-правового механізму запобігання пов'язаним з корупцією правопорушенням, що вчиняються поліцейськими (підрозділ 1.2); *формально-логічні (індукція та дедукція)* – для конкретизації напрямів удосконалення адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими (підрозділи 3.2, 3.3); *правової компаративістики* – з метою порівняння стану запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими України та інших країн (підрозділ 3.1); *системно-структурний* – для розкриття змісту елементів адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими (розділ 2); *статистичний* – для узагальнення результатів, одержаних у процесі вивчення статистичних звітів та опрацювання емпіричного матеріалу (розділи 1–3).

Емпіричну базу дослідження становлять систематизовані дані державної та відомчої статистичної звітності за 2015–2019 рр. щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими; зведені дані опитування 230 працівників Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України; узагальнені матеріали вивчення судової практики в справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією; офіційні звіти, інформаційні листи й аналітичні довідки МВС України, Національної поліції України; роз'яснення та методичні рекомендації Національного агентства з питань запобігання корупції. Під час підготовки дисертації використано й власний практичний досвід роботи, у тому числі на керівних посадах в органах Національної поліції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних монографічних досліджень, у якому з урахуванням доктринальних положень, законодавства та правозастосовної практики здійснено комплексний аналіз адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, розкрито проблемні питання, які виникають під час його реалізації, а також зроблено спробу визначити шляхи їх подолання. У результаті проведеного дослідження сформульовано й обґрунтовано низку нових теоретичних висновків, пропозицій і рекомендацій, що мають важливе теоретичне та практичне значення. Зокрема:

вперше:

– сформульовано авторську дефініцію поняття «адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими», яким запропоновано вважати врегульовану нормами адміністративного права систему антикорупційних вимог, заборон та

обмежень, які висуваються до поліцейських, а також сукупність організаційно-правових заходів, спрямованих на їх практичну реалізацію з метою запобігання вчиненню поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією, та створення потенційно несприятливих умов для вчинення таких діянь;

– визначено структуру адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, а також розкрито такі його основні структурні елементи: адміністративно-правові норми; антикорупційні вимоги, заборони та обмеження, які висуваються до поліцейських; організаційно-правові заходи, спрямовані на практичну реалізацію встановлених вимог, заборон та обмежень; адміністративна відповідальність як засіб попередження правопорушень, пов'язаних з корупцією, що вчиняються поліцейськими;

– сформульовано авторську дефініцію поняття «правопорушення, пов'язане з корупцією, що вчиняється поліцейським», яке визначено як учинене поліцейським протиправне, винне діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені чинним законодавством антикорупційні вимоги, заборони та обмеження, а також створює умови для корупції чи спрямоване на її приховування, за яке законом передбачено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

удосконалено:

– наукове бачення щодо співвідношення повноважень Національної поліції як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції з необхідністю дотримання власне поліцейськими антикорупційних вимог, обмежень і заборон;

– систему чинників, що зумовлюють учинення поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією, до яких віднесено такі: політичні, організаційно-управлінські, соціально-психологічні, правові, соціально-економічні;

– бачення порядку службового сумісництва поліцейських, зокрема шляхом розширення переліку видів дозволених оплачуваних робіт з урахуванням відповідних концептуальних положень, які унеможливають негативний вплив на стан основної роботи поліцейського та погіршення показників оперативно-службової діяльності працівників;

– реалізацію обмеження щодо прийому на службу в поліцію у виді застосування до особи заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, зокрема наголошено на необхідності урахування положень Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо визнання особи такою, яка не була піддана адміністративному стягненню;

– наукові підходи щодо особливостей реалізації заходів зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів у діяльності поліцейських, у зв'язку з чим наголошено на доцільності здійснення постійного моніторингу потенційного конфлікту інтересів у підпорядкованих поліцейських і встановлення письмової форми повідомлення поліцейським про наявність конфлікту інтересів;

дістало подальший розвиток:

– наукові підходи до визначення категорій «механізм адміністративно-правового регулювання запобігання корупції» та «адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією»; наголошено на тому, що адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, які вчиняються поліцейськими, становить самостійну систему правових засобів, за допомогою яких здійснюється адміністративно-правове регулювання суспільних відносин, має певні елементи, комплексне використання яких дає змогу досягти запланованого результату;

– теоретичне заперечення одночасного використання в нормах адміністративно-деліктного законодавства категорій «корупційне правопорушення» і «правопорушення, пов'язане з корупцією»; з метою уникнення двозначності тлумачення аргументовано необхідність закріплення в нормах Кодексу України про адміністративні правопорушення терміна «адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією»;

– теоретичне бачення основних напрямів удосконалення адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, шляхом: уніфікації стандартів щодо дотримання поліцейськими антикорупційних обмежень; дотримання порядку прийняття на службу в органи Національної поліції; формування системи фінансового стимулювання антикорупційної поведінки поліцейських; типологізації критеріїв оцінювання ефективності застосування заходів запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими; деталізації функцій та повноважень органів і підрозділів Національної поліції; періодичної ротації поліцейських;

– положення про доцільність включення в освітні програми вищих закладів освіти зі специфічними умовами навчання МВС України спеціальних курсів антикорупційної спрямованості з метою формування в здобувачів вищої освіти установки на дотримання стандартів антикорупційної поведінки;

– організаційно-правові засади проведення спеціальної перевірки щодо кандидатів на службу в поліцію як одного з інструментів раннього запобігання вчиненню поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією, що проводиться з метою комплексного вивчення достовірності інформації про особу, яка претендує на зайняття відповідної посади в поліції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки й пропозиції використовуються у:

– *законотворчій діяльності* – під час опрацювання проектів змін і доповнень до нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням (акт Інституту законодавства Верховної Ради України від 28 грудня 2018 р. № 22/598-1-15);

– *практичній діяльності* – під час підготовки, розробки та проведення заходів щодо запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням у Національній поліції України (акт Уповноваженої посадової

особи Секретаріату Кабінету Міністрів України – завідуючого Відділом з питань дотримання антикорупційного законодавства від 19 грудня 2018 р.);

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, посібників, науково-методичних матеріалів та викладання курсів «Адміністративне право», «Адміністративна діяльність поліції», «Поліцейська діяльність», «Антикорупційне право», інших навчальних дисциплін, зокрема в системі підвищення кваліфікації поліцейських (акт Національної академії внутрішніх справ від 27 грудня 2018 р.);

– *науково-дослідній діяльності* – у межах подальшого розроблення теоретичних проблем реалізації адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією (акт Національної академії внутрішніх справ від 25 грудня 2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертації висновки й положення, що становлять її новизну, розроблені автором особисто. Під час обґрунтування окремих найважливіших положень дослідження використано фундаментальні та прикладні праці вчених з відповідним посиланням. В опублікованих у співавторстві наукових публікаціях особистий внесок дисертанта становить не менше 50 % матеріалу.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації, висновки та рекомендації оприлюднено на таких міжнародних і всеукраїнських науково-практичних та науково-теоретичних конференціях (круглих столах): «Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ» (Київ, 24 квітня 2013 р.); «Реформи законодавства України в умовах євроінтеграції» (Київ, 30 жовтня 2014 р.); «Актуальні проблеми виявлення та припинення злочинів» (Київ, 27 листопада 2014 р.); «Актуальні проблеми юридичної педагогіки» (Київ, 24 квітня 2015 р.); «Оперативно-розшукове запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням» (Київ, 24 червня 2015 р.); «Проблеми вдосконалення діяльності служб та підрозділів ОВС щодо протидії корупційним проявам» (Івано-Франківськ, 25 квітня 2016 р.); «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (Київ, 9 грудня 2016 р.); «Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, попередження та припинення корупційних проявів» (Львів, 25 травня 2018 р.); «Роль інституту викривачів у запобіганні та протидії корупції» (Київ, 2 листопада 2018 р.);

Публікації. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в 15 наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, одна стаття – у зарубіжному науковому періодичному виданні (Киргизька Республіка), дев'ять статей – у збірниках наукових доповідей, оприлюднених на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях (круглих столах).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (269 найменувань на 28 сторінках) та 4 додатків на 20 сторінках. Повний

обсяг дисертації становить 281 сторінка, з них загальний обсяг тексту – 220 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації; визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; охарактеризовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості щодо їх апробації і впровадження, а також кількості публікацій, структури й обсягу роботи.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, як об'єкт адміністративно-правового дослідження»* на основі вивчення правової літератури, законодавства та правозастосовної практики проаналізовано підходи до висвітлення проблем адміністративно-правових засобів запобігання корупції в органах Національної поліції, ролі адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, оцінено стан досліджень зазначеної проблематики в контексті розвитку предмета науки адміністративного (поліцейського) права.

Визначено, що особливістю діяльності із запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, в органах Національної поліції є її подвійний характер. З одного боку, відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», нарівні з органами прокуратури, Національним антикорупційним бюро України, Національним агентством з питань запобігання корупції, Національна поліція є спеціально уповноваженим суб'єктом у сфері протидії корупції, а з іншого – поліцейські є суб'єктами, на яких поширюються вимоги, обмеження та заборони, встановлені цим самим законом, яких вони зобов'язані дотримуватися й виконувати, показуючи приклад доброчесності всьому суспільству.

Проаналізовано комплекс причин, які зумовлюють учинення поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією. Зокрема, виокремлено такі фактори: політичні (наявність залишків командно-адміністративної системи управління; лобіювання інтересів; корумпованість вищого керівництва МВС та Національної поліції; вплив громадських організацій і засобів масової інформації; безсистемність формування патріотичного духу в поліцейських тощо); організаційно-управлінські (недосконалість системи відбору та підготовки; протекціонізм у кадровій політиці; соціально-побутові умови проходження служби; свідоме приховування випадків корупційних діянь з боку керівництва тощо); соціально-психологічні (неприйнятний соціально-психологічний клімат у колективі; стресові ситуації, що виникають під час спілкування з громадянами в межах оперативно-службової діяльності); правові (відсутність або недосконалість чинних нормативно-правових актів, які

врегулюють дотримання поліцейськими антикорупційних обмежень); соціально-економічні (недостатній рівень фінансового та матеріального забезпечення, недосконала система соціальних гарантій тощо).

У підрозділі 1.2 *«Поняття та зміст адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими»* здійснено аналіз нормативно-правових актів, що регламентують діяльність із запобігання корупційним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими.

Розглянуто підходи до розуміння категорій «механізм адміністративно-правового регулювання запобігання корупції» та «адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією». Доведено, що адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, має певні елементи, комплексне використання яких сприяє бажаному результату. Відтак, методологічно виправдано елементи адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, розглядати в їх зв'язку з механізмом правового регулювання та механізмом адміністративно-правового регулювання.

Здійснено структурування адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, до елементів якого віднесено: адміністративно-правові норми; антикорупційні вимоги, заборони й обмеження, які висуваються до поліцейських; організаційно-правові заходи, спрямовані на практичну реалізацію встановлених вимог, заборон та обмежень; адміністративну відповідальність поліцейських як засіб попередження правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Розділ 2 «Елементи адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Планування заходів щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими»* комплексно проаналізовано адміністративно-правову регламентацію та практичну діяльність уповноважених підрозділів Національної поліції щодо планування заходів із запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими.

Аргументовано положення, згідно з яким основним суб'єктом запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, є Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації Національної поліції України, яке реалізує свої превентивні функції, передусім, на етапі планування заходів щодо запобігання корупції серед поліцейських з метою координації та надання методичної допомоги щодо виявлення корупціогенних ризиків у діяльності органів та підрозділів поліції і реалізації ними заходів щодо їх усунення, розробки та проведення заходів щодо запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням у Національній поліції України.

Констатовано, що передумовою успішної реалізації запланованих заходів запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, застосування превентивних антикорупційних заходів в органах Національної поліції є системна робота з роз'яснення основних положень антикорупційного законодавства, яка реалізовується, передусім, шляхом антикорупційного навчання поліцейських. Зауважено, що антикорупційне навчання в системі підготовки поліцейських має здійснюватися системно, з поєднанням різних форм освітнього процесу та врахуванням проблем теорії і практики застосування превентивних антикорупційних механізмів, зокрема під час: первинної професійної підготовки, підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, післядипломної освіти, службової підготовки. Визнано практично доцільним включення в освітні програми вищих закладів освіти зі специфічними умовами навчання МВС України спеціальних курсів антикорупційної спрямованості, з метою формування у здобувачів вищої освіти установки на дотримання стандартів антикорупційної поведінки поліцейських.

У підрозділі 2.2 *«Спеціальна перевірка як умова набуття правового статусу поліцейського»* здійснено характеристику спеціальної перевірки як одного з елементів механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими.

Зазначено, що спеціальна перевірка як один з інструментів раннього запобігання вчиненню поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією, є складовою ширшого поняття, такого як «перевірка кандидата на службу в поліцію» і проводиться з метою: комплексного вивчення достовірності інформації про особу, яка претендує на зайняття відповідної посади в поліції; виявлення обмежень, пов'язаних зі службою в поліції; підвищення якості відбору кандидатів на зайняття посад у Національній поліції України; недопущення призначення на посади поліцейських осіб, які систематично порушували правила професійної етики; встановлення відповідності рівня життя кандидатів на службу наявному в них і членів їхньої сім'ї майну й одержаним ними, згідно з декларацією, доходам тощо.

Виокремлено особливості, які притаманні процедурі проходження спеціальної перевірки кандидатами на службу в поліцію: обов'язковість надання кандидатом на службу в поліцію при поданні заяви про участь у конкурсі письмової згоди на проведення спеціальної перевірки відповідно до Закону України «Про запобігання корупції»; не може бути поліцейським особа, яка відмовляється від процедури спеціальної перевірки під час прийняття на службу в поліцію; є критерієм для прийняття остаточного рішення про призначення (обрання) або про відмову в призначенні (обранні) на посаду, оскільки переможцю конкурсу відмовляють у призначенні на посаду в поліції в разі ненадання ним у визначений строк документів, передбачених законодавством для спеціальної перевірки під час прийому на службу в поліції.

У підрозділі 2.3 *«Заходи, спрямовані на дотримання правил етичної поведінки поліцейськими»* розглянуто специфіку відомчої правової регламентації

та організаційного забезпечення дотримання поліцейськими правил професійної етики як передумови попередження правопорушень, пов'язаних з корупцією.

У результаті проведеного аналізу наголошено на тому, що, попри нормативно-правове закріплення Правил етичної поведінки поліцейських, їхні окремі положення потребують додаткової аргументації: сумнівною є доцільність наявності розділу «Поводження поліції із затриманою особою», де виокремлено затриманих осіб у «привілейовану» категорію порівняно з іншими громадянами, з підвищеним рівнем етичної поведінки відносно них; не зовсім коректно сформульовано назву розділу «Взаємодія поліції із громадськістю та іншими державними органами», ототожнюючи громадськість з державними органами; розділ, присвячений контролю керівників поліції за дотриманням етики поліцейським, не передбачає їх повноважень щодо вжиття заходів реагування на порушення; відсутність положень, які корелюються з вимогами Закону України «Про запобігання корупції» щодо утримання від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону, тощо.

З метою посилення ролі етичних правил у врегулюванні повсякденної оперативно-службової діяльності поліцейських, запропоновано розширити перелік принципів діяльності поліції шляхом доповнення Закону України «Про Національну поліцію» відповідною нормою.

У підрозділі 2.4 *«Інші механізми запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими»* на основі аналізу практики функціонування Національної поліції досліджено антикорупційні обмеження, які застосовують до поліцейських.

Проаналізовано практику застосування до поліцейських обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Наголошено на необґрунтованому звуженні Законом України «Про Національну поліцію» прав поліцейських на зайняття іншими видами оплачуваної діяльності порівняно із Законом України «Про запобігання корупції». Це, передусім, стосується неузгодженості понять «викладацька» і «науково-педагогічна» діяльність, оскільки остання є вужчою за змістом і становить діяльність в університетах, академіях, інститутах і закладах післядипломної освіти, що не дозволяє поліцейському додатково займатися викладацькою діяльністю в освітніх закладах нижчого рівня, зокрема центрах первинної професійної підготовки в системі Національної поліції. Запропоновано відповідні зміни й доповнення до ст. 66 Закону України «Про Національну поліцію».

Розглянуто особливості реалізації заходів зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів у діяльності поліцейських. Наголошено на доцільності покладення на підрозділи кадрового забезпечення обов'язку щодо здійснення постійного моніторингу потенційного конфлікту інтересів у підпорядкованих поліцейських. Доведено необхідність встановлення письмової форми повідомлення поліцейським про реальний чи потенційний конфлікт інтересів з метою документального підтвердження такого повідомлення шляхом подання відповідного рапорту безпосередньому начальнику.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Імплементація зарубіжного та міжнародного досвіду при запобіганні правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими»* за результатами науково-практичного порівняння особливостей такої діяльності в окремих європейських країнах (Велика Британія, ФРН, Італія, Нідерланди, Фінляндія, Франція, Данія, Польща, Угорщина, Чехія), США, Канаді, Ізраїлі, Сінгапурі, Китаї та країнах пострадянського простору (Молдова, Білорусь, Литва, Естонія) виокремлено найбільш доцільний для застосування у вітчизняному правовому полі досвід.

Важливими чинниками, що впливають на ефективність реалізації заходів запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, визнано закріплені національним законодавством окремих країн положення стосовно: типових правил запобігання корупційним правопорушенням серед поліцейських (США); систематичної участі поліцейських у проведенні спеціалізованих практикумів антикорупційного спрямування (Велика Британія); загрози втрати всієї системи соціальних гарантій у разі виявлення причетності поліцейського до корупційного правопорушення (Нідерланди); можливості отримання підвищеного рівня пенсійного забезпечення в разі відсутності за час проходження служби дисциплінарних стягнень, передусім за правопорушення, пов'язані з корупцією (Франція); отримання преміювання в разі повідомлення поліцейським керівника про спробу надання йому неправомірної вигоди або пропозиції вчинення дій, які порушують встановлені антикорупційні обмеження (Польща); публікації в спеціалізованих засобах масової інформації повідомлень про вчинення конкретними поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією (США); функціонування анонімної системи повідомлення про правопорушення, пов'язані з корупцією, що вчиняються поліцейськими, через поштові скриньки без збереження IP-адреси інформатора (ФРН) тощо.

У підрозділі 3.2 *«Перспективи вдосконалення адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими»* наголошено на необхідності коригування нормативно-правового поля та одночасного вжиття скоординованих організаційно-управлінських заходів.

Встановлено, що ефективність реалізації адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаними з корупцією, що вчиняються поліцейськими, залежить від урахування таких напрямів його вдосконалення: визначення уніфікованих стандартів щодо дотримання поліцейськими антикорупційних вимог, обмежень і заборон; дотримання порядку прийняття на службу в органи Національної поліції з метою попередження виникнення корупційної мотивації в кандидатів; формування системи фінансового та матеріального стимулювання антикорупційної поведінки поліцейських; типологізація критеріїв оцінювання ефективності застосування заходів запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією,

що вчиняються поліцейськими; формування антикорупційних програм з урахуванням моніторингу якісних показників виконання заходів запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, за попередній період; максимальна деталізація, зокрема у відомчих нормативно-правових актах, завдань, функцій та повноважень органів і підрозділів Національної поліції з метою зменшення ризику зловживання поліцейськими наданими їм дискреційними повноваженнями; періодична ротація поліцейських, передусім тих, які обіймають посади з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, з метою недопущення налагодження ними сталих потенційно корупціогенних зв'язків.

З метою приведення законодавства та відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів у відповідність до сучасних вимог розроблено пропозиції до Кодексу України про адміністративні правопорушення, законів України «Про запобігання корупції», «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», а також відомчих наказів, зокрема щодо використання інформації, що стала відома поліцейському у зв'язку з виконанням ним службових або інших визначених законом повноважень.

У підрозділі 3.3 «Удосконалення адміністративної відповідальності як засобу попередження правопорушень, пов'язаних з корупцією, що вчиняються поліцейськими» вивчено сучасний стан нормативно-правового забезпечення та правозастосовної практики щодо притягнення поліцейських до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Виокремлено та охарактеризовано особливості адміністративної відповідальності поліцейських за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією: притягнення до відповідальності за Кодексом України про адміністративні правопорушення на загальних засадах, а не за Дисциплінарним статутом Національної поліції України; відмінний від загального строк накладення адміністративного стягнення (три місяці з дня виявлення, але не пізніше двох років з дня вчинення правопорушення); можливість накладення лише трьох видів адміністративних стягнень (штраф; конфіскація; позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю); закріплення у відомчих інструкціях спеціальної, відмінної від загальної, форми протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією; особливий термін направлення протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, до місцевого загального суду – три дні з моменту складення; обов'язкова присутність поліцейського при розгляді в суді справи про вчинене ним правопорушення, пов'язане з корупцією; передбачене виключно для адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, право суду зупинити строк розгляду справи; обов'язок надіслання прокурору, який братиме участь у розгляді справи, копії протоколу про вчинення поліцейським адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією; набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення поліцейського до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, відповідно до

Закону України «Про Національну поліцію» є підставою для звільнення зі служби в поліції.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні сутності й особливостей адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, а також шляхів його вдосконалення, з розробленням таких положень:

1. Запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, – це складний і цілеспрямований процес, який містить низку компонентів, пов'язаних з питаннями нормативно-правового регулювання, організаційного та інформаційно-методичного забезпечення цього процесу. Ефективність реалізації адміністративно-правових засобів запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, залежить від комплексу чинників, передусім від чіткого визначення ролі й елементів адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. Наголошено на необхідності врахування, що особливістю діяльності із запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, в органах Національної поліції є її подвійний характер: з одного боку, Національна поліція є спеціально уповноваженим суб'єктом у сфері протидії корупції, а з іншого – поліцейські є суб'єктами, на яких поширюються антикорупційні вимоги, обмеження та заборони. Виокремлено політичні, організаційно-управлінські, соціально-психологічні, правові, соціально-економічні фактори, що зумовлюють учинення поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією.

2. Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, – урегульована нормами адміністративного права система антикорупційних вимог, заборон та обмежень, які висуваються до поліцейських, а також сукупність організаційно-правових заходів, спрямованих на їх практичну реалізацію з метою запобігання вчиненню поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією, та створення потенційно несприятливих умов для вчинення таких діянь. До елементів адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, віднесено: адміністративно-правові норми; антикорупційні вимоги, заборони й обмеження, які висуваються до поліцейських; організаційно-правові заходи, спрямовані на практичну реалізацію встановлених вимог, заборон та обмежень; адміністративна відповідальність як засіб попередження правопорушень, пов'язаних з корупцією, що вчиняються поліцейськими.

3. Основним суб'єктом запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, є Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації Національної поліції України, яке реалізує свої превентивні функції, передусім на етапі планування заходів щодо запобігання

корупції серед поліцейських з метою координації та надання методичної допомоги стосовно виявлення корупційних ризиків у діяльності органів і підрозділів поліції, реалізації ними заходів щодо їх усунення, розроблення та проведення заходів із запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням у Національній поліції України. Визначальним плановим документом для організації роботи щодо запобігання корупційним правопорушенням, які вчиняються поліцейськими, визнано антикорупційну програму. Констатовано, що запорукою успішної реалізації запланованих заходів щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, є системна робота з роз'яснення основних положень антикорупційного законодавства, яка реалізовується, передусім, через проведення антикорупційного навчання поліцейських, зокрема під час: первинної професійної підготовки, підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, післядипломної освіти, службової підготовки.

4. Охарактеризовано спеціальну перевірку як один з елементів механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, які вчиняються поліцейськими. Зазначено, що спеціальна перевірка як один з інструментів раннього запобігання вчиненню поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією, є складовою ширшого поняття, такого як «перевірка кандидата на службу в поліцію», і проводиться з відповідною метою. Акцентовано увагу на можливості розширення переліку відомостей, що підлягають встановленню під час спеціальної перевірки, зокрема про притягнення особи до дисциплінарної відповідальності, зміну нею громадянства в минулому, відомості про близьких осіб кандидата, які перебувають (перебували) на службі в поліції, тощо.

5. Наголошено, що, попри нормативно-правове закріплення правил етичної поведінки поліцейських, їх окремі положення потребують удосконалення, зокрема стосовно повноважень керівників щодо вжиття заходів реагування на порушення правил; відсутності положень, які корелюють з вимогами Закону України «Про запобігання корупції» щодо утримання від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону. Запропоновано розширити перелік принципів діяльності поліції шляхом доповнення Закону України «Про Національну поліцію» відповідною статтею «Дотримання правил етичної поведінки».

6. Проаналізовано практику дотримання поліцейськими антикорупційних обмежень. Виокремлено форми прояву в діяльності поліцейського обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища, зокрема: сприяння фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності; втручання в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування або посадових осіб; надання переваги фізичним або юридичним особам під час провадження дозвільно-реєстраційної діяльності; використання службового автотранспорту в особистих цілях тощо. Наголошено на необґрунтованому звуженні Законом України «Про Національну поліцію» прав поліцейських на зайняття іншими видами оплачуваної діяльності, зокрема права на зайняття викладацькою діяльністю за сумісництвом у центрах первинної професійної підготовки в системі Національної поліції. Запропоновано

відповідні зміни до Закону України «Про Національну поліцію». Наголошено на доцільності покладення на підрозділи кадрового забезпечення обов'язку щодо здійснення постійного моніторингу потенційного конфлікту інтересів у підпорядкованих поліцейських. Доведено необхідність встановлення письмової форми повідомлення поліцейським про реальний чи потенційний конфлікт інтересів.

7. Позитивним для врахування у вітчизняному законотворенні та правозастосовній практиці визнано досвід окремих європейських країн (Великої Британії, ФРН, Італії, Нідерландів, Фінляндії, Франції, Данії, Польщі, Угорщини, Чехії), США, Канади, Ізраїлю, Сінгапуру, Китаю та країн пострадянського простору (Молдови, Білорусі, Литви, Естонії) щодо: типових правил запобігання корупційним правопорушенням серед поліцейських; систематичної участі поліцейських у проведенні спеціалізованих практикумів антикорупційного спрямування; загрози втрати всієї системи соціальних гарантій у разі виявлення причетності поліцейського до корупційного правопорушення; можливості отримання підвищеного рівня пенсійного забезпечення в разі відсутності за час проходження служби дисциплінарних стягнень, передусім за правопорушення, пов'язані з корупцією; отримання преміювання в разі повідомлення поліцейським керівника про спробу надання йому неправомірної вигоди або пропозиції вчинення дій, які порушують встановлені антикорупційні обмеження; публікації в спеціалізованих засобах масової інформації повідомлень про вчинення конкретними поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією; функціонування анонімної системи повідомлень про правопорушення, пов'язані з корупцією, що вчиняються поліцейськими, через анонімні поштові скриньки без збереження IP-адреси інформатора. Актуальним визнано запровадження в діяльності органів і підрозділів Національної поліції України досвіду США щодо лібералізації порядку службового сумісництва поліцейських.

8. Виокремлено правові й організаційно-управлінські напрями вдосконалення адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. Запропоновано внести зміни та доповнення до Кодексу України про адміністративні правопорушення, законів України «Про запобігання корупції», «Про Національну поліцію», «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» тощо. Серед організаційно-управлінських напрямів удосконалення адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, перспективними визнано такі: визначення уніфікованих стандартів щодо дотримання поліцейськими антикорупційних вимог; дотримання порядку прийняття на службу в органи Національної поліції; формування системи фінансового та матеріального стимулювання антикорупційної поведінки поліцейських; максимальна деталізація завдань, функцій та повноважень органів і підрозділів Національної поліції з метою зменшення ризику зловживання поліцейськими наданими їх дискреційними повноваженнями; періодична ротація поліцейських.

9. Виокремлено та охарактеризовано особливості адміністративної відповідальності поліцейських за вчинення правопорушень, пов'язаних з

корупцією. Акцентовано на неузгодженості окремих положень Кодексу України про адміністративні правопорушення і Закону України «Про запобігання корупції» в частині співвідношення понять «корупційне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією». Наголошено на необхідності визначення порядку застосування такого обмеження, пов'язаного зі службою в поліції, як неможливість стати поліцейським, для особи, до якої було застосовано заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. Аргументовано доцільність перегляду повноважень суду щодо можливості зупинення строків розгляду справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зокрема вчинені поліцейськими.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Луговой В. А., Луговой И. А. Предупреждение и противодействие коррупции в органах внутренних дел Украины: опыт Соединенных Штатов Америки. *Право и политика*. 2014. № 1. С. 99–102.
2. Луговой В. О. Щодо змісту категорій «обмеження» та «заборона» в сфері запобігання корупції в діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Т. 3. С. 190–195.
3. Луговой В. О. Планування заходів щодо запобігання корупції в органах Національної поліції. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 2. Т. 3. С. 112–117. (Серія «Юридичні науки»).
4. Луговой В. О. Антикорупційне навчання поліцейських в Україні: реалії та перспективи. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 4. С. 119–124.
5. Луговой В. О. Дотримання поліцейськими антикорупційних обмежень. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. Т. 3. С. 104–109.
6. Луговой В. О. Шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 1. С. 123–128.
7. Луговой В. О. Організація роботи контактних пунктів у поліції зарубіжних країн. *Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ: матеріали круглого столу* (Київ, 24 квіт. 2013 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ. 2013. С. 103–105.
8. Луговой В. О. Національне антикорупційне бюро України в системі суб'єктів запобігання корупції. *Актуальні проблеми виявлення та припинення злочинів: матеріали круглого столу* (Київ, 27 листоп. 2014 р.). Київ : Кандиба Т. П., 2014. С. 112–113.
9. Луговой В. О. Нормативно-правове закріплення дотримання вимог щодо врегулювання конфлікту інтересів працівниками органів внутрішніх справ. *Реформи законодавства України в умовах євроінтеграції: матеріали VI Всеукр. наук.-теорет. конф.* (Київ, 30 жовт. 2014 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ. 2014. Ч. 2. С. 16–18.

10. Луговий В. О. Особливості професійного росту працівника органів внутрішніх справ. *Актуальні проблеми юридичної педагогіки* : матеріали круглого столу (Київ, 24 квіт. 2015 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ. 2015. С. 64–66.
11. Луговий В. О. Античні погляди на розуміння корупції. *Оперативно-розшукове запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням* : матеріали круглого столу (Київ, 24 черв. 2015 р.). Київ : Кандиба Т. П., 2015. С. 153–154.
12. Луговий В. О. Планування заходів щодо запобігання корупції в органах та підрозділах поліції. *Проблеми вдосконалення діяльності служб та підрозділів ОВС щодо протидії корупційним проявам* : матеріали круглого столу (Івано-Франківськ, 25 квіт. 2016 р.). Київ ; Івано-Франківськ : Нац. акад. внутр. справ. 2016. С. 92–93.
13. Луговий В. О. Визначення об'єкта адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ. 2016. С. 267–269.
14. Луговий В. О. Контроль за виконанням заходів запобігання корупції в органах Національної поліції. *Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, попередження та припинення корупційних проявів* : матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару. Львів : ЛьвДУВС, 2018. С. 140–143.
15. Луговий В. О. Аспекти запобігання конфлікту інтересів в органах Національної поліції. *Роль інституту викривачів у запобіганні та протидії корупції* : матеріали круглого столу (Київ, 2 листоп. 2018 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2018. С. 88–90.

АНОТАЦІЯ

Луговий В. О. Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2019.

Дисертацію присвячено розв'язанню теоретичних і прикладних проблем адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. Встановлено особливості та зміст адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. Охарактеризовано планування заходів щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. Окреслено заходи, спрямовані на дотримання правил етичної поведінки поліцейськими. Виокремлено інші механізми запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими. Оцінено доцільність імплементації

зарубіжного досвіду в Україні. Запропоновано рекомендації з удосконалення законодавства та відповідної правозастосовної практики.

Ключові слова: Національна поліція, поліцейський, адміністративно-правовий механізм, корупція, правопорушення, пов'язане з корупцією, вимоги, обмеження, заборони, адміністративна відповідальність.

АННОТАЦИЯ

Луговой В. А. Административно-правовой механизм предотвращения правонарушений, связанных с коррупцией, совершаемых полицейскими. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2019.

Диссертация посвящена решению теоретических и прикладных проблем административно-правового механизма предотвращения правонарушений, связанных с коррупцией, совершаемых полицейскими. Установлены особенности и содержание административно-правового механизма предотвращения правонарушений, связанных с коррупцией, совершаемых полицейскими. Оценена целесообразность имплементации зарубежного опыта в Украине. Предложены рекомендации по совершенствованию законодательства и соответствующей правоприменительной практики.

Отмечена необходимость учитывать, что особенностью деятельности по предупреждению правонарушений, связанных с коррупцией в органах Национальной полиции, является ее двоякий характер: с одной стороны, Национальная полиция является специально уполномоченным субъектом в сфере противодействия коррупции, с другой, полицейские являются субъектами, на которых распространяются антикоррупционные требования, ограничения и запреты.

Административно-правовой механизм предотвращения правонарушений, связанных с коррупцией, совершаемых полицейскими – урегулированная нормами административного права система антикоррупционных требований, запретов и ограничений, предъявляемых к полицейским, а также совокупность организационно-правовых мероприятий, направленных на их практическую реализацию с целью предупреждения совершения полицейскими правонарушений, связанных с коррупцией и создания потенциально неблагоприятных условий для совершения таких действий.

Отмечено, что специальная проверка, как один из инструментов раннего предупреждения совершения полицейскими правонарушений, связанных с коррупцией, является составляющей более широкого понятия, такого как проверка кандидата на службу в полицию и проводится с соответствующей целью. Акцентируется внимание на возможности расширения перечня сведений, подлежащих установлению в ходе специальной проверки, в частности, о привлечении лица к дисциплинарной ответственности, изменении ним

гражданства в прошлом, сведения о близких лицах кандидата, которые проходят (проходили) службу в полиции.

Проанализирована практика соблюдения полицейскими антикоррупционных ограничений. Отмечено целесообразность возложения на подразделения кадрового обеспечения обязанностей по осуществлению постоянного мониторинга потенциального конфликта интересов в подчиненных полицейских. Доказана необходимость установления письменной формы сообщения полицейским о реальном или потенциальном конфликте интересов.

Выделены правовые и организационно-управленческие направления совершенствования административно-правового механизма предотвращения правонарушений, связанных с коррупцией, совершаемых полицейскими. Предложены изменения и дополнения Кодекса Украины об административных правонарушениях, Законов Украины «О предотвращении коррупции», «О Национальной полиции», «О Дисциплинарном уставе Национальной полиции Украины» и других.

Выделены и охарактеризованы особенности административной ответственности полицейских за совершение правонарушений, связанных с коррупцией. Обращено внимание на целесообразность пересмотра полномочий суда о возможности остановки сроков рассмотрения дела об административных правонарушениях, связанных с коррупцией, в том числе, совершаемых полицейскими.

Ключевые слова: Национальная полиция, полицейский, административно-правовой механизм, коррупция, правонарушение, связанное с коррупцией, требования, ограничения, запреты, административная ответственность.

SUMMARY

Luhovyi V. O. The administrative and legal mechanism for the prevention of corruption-related offenses by police officers. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2019.

The thesis is devoted to solving theoretical and applied problems of the administrative and legal mechanism for preventing corruption-related offenses committed by police officers. The peculiarities and content of the administrative and legal mechanism for the prevention of corruption-related offenses committed by the police are established. The planning of measures to prevent the corruption-related offenses committed by the police is described. Measures aimed at adhering to the rules of ethical conduct by the police are outlined. Other mechanisms for preventing corruption-related offenses committed by police are analyzed. Expediency of implementation of foreign experience in Ukraine is evaluated. Recommendations on improvement of legislation and related law enforcement practice are offered.

Key words: National police, policeman, administrative and legal mechanism, corruption, corruption-related offenses, requirements, limitation, prohibition, administrative responsibility.